

Rozšiřování Evropské unie na západní Balkán

Poslední vývoj a perspektivy

Letošní březnová Evropská rada přijala ve svých závěrech kromě jiného rozhodnutí o udělení kandidátského statutu pro **Srbsko** a o možnosti začít přístupová jednání s **Černou Horou**. Bylo to dobré, povzbuzující, poselství pro region Západního Balkánu. Ale i pro kruhy v evropských institucích, které podporují plynulé pokračování procesu rozšiřování unie.

Pokud jde o **Černou Horu**, převládá optimizmus, že přístupová jednání začnou v červnu a budou se vyvíjet bez větších problémů. Země je na ně dobře připravena a bez ohledu na některé dnes ještě přetrvávající problémy v oblasti svobody médií, korupce, administrativních kapacit a dalších, je reálné, že se budou řešit v souladu s požadavky Evropské komise.

Srbsko je v poněkud složitější situaci. Nedávný postup srbských úřadů při zatčení kosovských policajtů a kosovského odborářského předáka Abaziho vyvolal bouři nevole všech bruselských institucí. Rovněž tak postup srbské strany v dialogu Bělehrad - Priština. V prosinci loňského roku byla dosažena dohoda o integrovaném hraničním managementu na hranicích Srbska a Kosova (což byl požadavek EK pro udělení kandidátského statutu), ale srbská strana dodnes neodevzdala podepsaný dokument R. Cooperovi, který dialog jménem Komise organizuje. Především v kuloárech Evropského parlamentu začínají narůstat pochybnosti o upřímnosti srbských záměrů v jednáních s EU. V Srbsku se začátkem května budou konat prezidentské, parlamentní a komunální volby a z pohledu budoucích integračních ambicí bude velice důležité, jaká vláda a prezident vzejdou z těchto voleb. Každopádně pohled Bruselu na příští působení nové vládní garnitury bude velice přísný a rovněž tak jakékoliv závěry se budou přijímat nejen na základě dosažených dohod, ale až po

jejich implementaci. Bude tedy pouze na srbské straně, aby přesvědčila o tom, že to s evropskou integrací myslí upřímně. A blíží se čas, kdy se bude muset definitivně rozhodnout o tom, jak bude postupovat vůči Kosovu.

U ostatních zemí regionu zřejmě nedojde během roku k žádným průlomovým událostem. V případě **Makedonie**, bez vyřešení sporu o název státu s Řeckem, lze stěží očekávat výraznější posun, i když tlak na oba partnery, hlavně na Řecko se bude určitě zvyšovat.

V případě **Albánie** by k pokroku dojít mohlo, pokud se ukáže, že signály o narůstajícím normálním dialogu mezi hlavními politickými stranami se stanou trvalým jevem na vnitropolitické scéně.

Bosna a Hercegovina jasně zaostává za všemi dalšími státy regionu a, i když se v nedávné době podařilo dosáhnout shody v některých zásadních otázkách fungování institucí, je to pořád málo na to, aby se pozice země v regionu z tohoto pohledu změnila.

Kosovo s ohledem na jeho statut má pořád ještě omezené možnosti postupu. Vláda se snaží prosazovat reformy z evropského pohledu, ale reálný pokrok je nedostatečný.

Novým prvkem politiky EU k regionu je iniciativní a inovativní postup Evropské komise, která přichází s iniciativami, namířenými na pomoc jednotlivým zemím (dialog na vysoké úrovni s Makedonií o kapitolách 23 a 24, dialog s Republikou Srbskou o justiční reformě, vysoká angažovanost v pomoci organizovat dialog mezi stranami v Albánii atd.).

Obecně lze očekávat, že rok 2012 přinese v oblasti rozšiřování EU na Balkáně pozitivní posuny. Jejich rozměr bude adekvátní reálné situaci v jednotlivých zemích a ochotě, či politické vůli evropských institucí. A jeho hodnocení bude záviset od toho, kdo ho bude hodnotit. Neboť výsledek bude takový, že jak skeptici, tak optimisti budou mít dostatek argumentů na obhajobu svého stanoviska.

Rozšiřování EU

Cílem politiky EU na Balkáně je dosáhnout hlubší integrace jednotlivých států západního Balkánu do Evropské unie. Partnerství mezi EU a zeměmi západního Balkánu je v zájmu všech partnerů, znamená cestu k míru, stabilitě, svobodě, bezpečnosti, spravedlnosti, prosperitě a kvalitě života, a to jak pro země západního Balkánu, tak i pro EU. Západobalkánské státy musí bezpodmínečně splnit základní podmínky ekonomické stability, tvorby demokratických institucí a právních norem, které jsou důležité a užitečné i pro ostatní členské státy EU. Rovněž ekonomická prosperita těchto států je klíčovým indikátorem pro udělování grantů, které jsou součástí evropského standardu. Evropská unie má samozřejmě určité limity při výběru nových členů. Ekonomické, politické a sociální struktury států západního Balkánu jsou v počáteční fázi současného standardu EU. Pokračující vývoj v daném regionu obohatí ostatní členské země a potřeba profilovat aktuální kandidátský status definuje cíle pro daný růst.

Rozšiřování Evropské unie o státy západního Balkánu s sebou přináší nejenom pozitiva, ale leckdy jsou občany jednotlivých členských států vnímána i jistá negativa.

Mezi klady lze zařadit obchodní aktivity a investice: rozvoj udržitelného ekonomického růstu v regionu, zdokonalování hospodářství. Environmentální a sociální podmínky na západním Balkáně vytvoří atraktivní finanční a ekonomické iniciativy pro spolupráci a zároveň i evropský byznys. Turistický průmysl představuje velké bohatství pro region západního Balkánu. Země se rozkládají na důležité regionální strategické křižovatce mezi Evropou, Blízkým východem a severní Afrikou. Rapidně rostoucí ekonomika regionu v souvislosti s jeho turistickou atraktivitou je zároveň i lákavým místem pro investory. Západní Balkán, jehož země jsou si historicky a geograficky blízké, každoročně navštíví tisíce turistů. Region je proslulý svými atraktivními letními letovisky a nedotčenou přírodou, vysokohorskými turistickými sídly a historickými památkami.

Balkánský region jako takový je z hlediska bezpečnosti vnímán jako problematický. Dobré výsledky a jejich udržení jsou v tomto směru důležité jak pro Balkán, tak pro samotnou EU. Expanze teritoria EU na Balkán vyžaduje řízený a kooperační přístup k posílení bezpečnosti regionu.

Oblasti s vysokou kriminalitou, obchodem s drogami, nízkou výkonností a zkorumpovaností místních policejních složek a státních institucí patří mezi důležitá témata bezpečnostních jednání. Ty části regionu, které jsou ekonomicky a historicky dávno rozdělené, mohou být snadno v ohrožení špatnou koordinací a komunikací a v nebezpečí ztráty větší míry kontroly nad bezpečností. V případě, že Evropská unie odmítne přijetí kandidátů, současné členské země tak budou čelit možnému zvýšení bezpečnostních opatření. Mezinárodní propojení a spolupráce policie a justice na základě společných principů ovšem naopak výrazně posiluje boj proti organizovanému zločinu.

Rozšiřování EU je pro členské státy poměrně nákladné, výkonné země se tak dle odpůrců vstupu západobalkánských zemí stanou ještě výraznějšími plátcí Evropy. Mnohde však bohaté zdroje ze strukturálních a zemědělských fondů „přitečou“ zpět do EU. Členské státy s vysokým exportem budou značně profitovat na kupní síle podporovaných zemí.

Vzhledem k úvahám o nákladech přenáší některé společnosti již v současnosti část své výroby do kandidátských zemí, nadnárodní rozdělení pracovního trhu zvyšuje konkurenceschopnost firem, a tak i tvorbu nových pracovních míst.

Znečištěné životní prostředí nezná hranice, proto i veškeré investice do zlepšení a udržování životního prostředí v nových členských státech se vrátí všem Evropanům a členské státy mohou navíc zemím západobalkánského regionu poskytnout i potřebné technologie.

V Článku 49 a 6 Smlouvy o Evropské unii se uvádí, že každý evropský stát, který respektuje principy svobody, demokracie, ctí lidská práva a základní svobody a právní normy, se může ucházet o členství v Unii. Z geografické pozice západobalkánských zemí a jejich historických a kulturních vazeb s členskými státy je jasné, proč je budoucnost i tohoto regionu právě v Evropské unii.

Problematikou rozšiřování EU na západní Balkán se v rámci projektu PRINCE 2009 a PRINCE 2010 zabývá i CEVRO – Liberálně konzervativní akademie.¹

¹ Publikace EU „Rozšiřování EU – Zamyslete se a zapojte se! Projekt seminářů na zvýšení povědomí o rozšiřování EU na západní Balkán v osmi členských zemích EU.“